

Dra. Mary Beard

Acte d'investidura
com a doctora *honoris causa*

UOC

30 d'octubre de 2019, a les 18:00h
Saló de Cent
de l'Ajuntament de Barcelona

w.uoc.edu/hc/mary-beard
#honoriscausaUOC

Universitat Oberta
de Catalunya

Dra. Mary Beard

Acte d'investidura

com a doctora *honoris causa*

01

**Entrada a la sala dels membres
de la presidència**

02

**Interpretació de la peça musical
“Wild World”, de Cat Stevens,
per Rita Payés i Elisabeth Roma**

03

**Obre l'acte l'alcaldeessa de Barcelona,
Ada Colau, qui dona la benvinguda
i fa la seva intervenció**

Pastora Martínez Samper, vicerectora de Globalització i Cooperació de la UOC, realitza la *laudatio* de la doctora Mary Beard

Alcaldessa, rector, professora Beard, autoritats, col·legues, senyores i senyors,

Bona tarda.

És un privilegi per a mi, com a dona, com a acadèmica i com a representant institucional de la UOC, fer avui la *laudatio* de la professora Mary Beard com a nova doctora *honoris causa* de la nostra universitat.

Abans d'enumerar, de forma necessàriament apressada i incompleta, els seus molts mèrits, permetin-me començar amb un breu viatge a temps antics per recuperar la història d'una hispanoromana parenta del filòsof cordovès Luci Anneu Sèneca.¹ En concret, la seva tia... tan significativament anònima que ni tan sols el nom és mencionat o recordat.

Segons les fonts disponibles, la tia de Sèneca s'ajustava a l'ideal de matrona clàssica. Així, durant els setze anys que el seu marit va estar destinat a Egipte, no va fer cap aparició pública, reclosa a les estances interiors de la llar... com s'esperava que fes qualsevol dona romana de l'època. Aquest destí, però, es va modificar completament quan, en el viatge de tornada d'Egipte, el vaixell va naufragar i el seu marit va morir als seus braços. De sobte, aquella dona va desplegar un lideratge, un coratge i unes

¹En relació amb la «famosa» mare de Sèneca, podeu consultar l'article següent: Héctor G. Barnés, «La maravillosa carta de Sèneca a su madre», *El Confidencial*, 5 de maig de 2017. https://www.elconfidencial.com/alma-corazon-vida/2017-05-05/carta-seneca-madre-dolor_1377400/

virtuts que van ser motiu d'admiració. Com va dir el seu nebot: «Quantes accions valentes de dones continuen essent desconegudes».²

Sense pretendre-ho, la frase de Sèneca feia un reconeixement doble: d'una banda, destacava la valentia de les dones; de l'altra, evidenciava les dificultats perquè aquesta capacitat o d'altres fossin reconegudes en una societat en què elles —nosaltres— partien amb desavantatge. Res gaire allunyat del present. La mateixa Beard ho constatava en el llibre publicat recentment *La veu i el poder de les dones*, però hi incorporava una prescripció: «No pots encaixar fàcilment les dones en una estructura ja codificada com a masculina. Cal canviar l'estructura».³

De manera coherent amb el diagnòstic, la seva trajectòria n'ha estat la constatació. Vinculada des de sempre a Cambridge, només se'n va allunyar durant uns quants anys per anar a exercir la docència al King's College de Londres, però el 1985 va tornar al Newnham College, on havia estudiat, i va esdevenir l'única dona professora d'Estudis Clàssics durant molts anys. No és estrany que ella mateixa hagi dit algun cop que les institucions acadèmiques de vegades sembla que siguin un país estranger per a les dones.

Conscient que no n'hi havia prou amb el fet de ser capdavantera, de seguida va demostrar la seva capacitat com a referent internacional en història antiga, art clàssic i arqueologia. Ho constaten diversos reconeixements, dels quals només n'esmentaré dos: el premi Princesa d'Astúries de Ciències Socials del 2016 i el nomenament com a *Dame Commander* de l'Orde de l'Imperi Britànic el 2018.

Lluny d'aïllar-se en el món de l'acadèmia, Mary Beard ha sabut combinar la recerca i la docència amb una forta voluntat divulgadora, la qual cosa li ha permès arribar al gran públic. Des de l'adaptació a la petita pantalla, l'any 2010, del seu llibre *Pompeya. Historia y leyenda de una ciudad romana* —amb un èxit rotund de crítica i públic—⁴ fins a la participació més recent com a copresentadora del programa *Civilisations* de la BBC, la nostra nova doctora s'ha convertit en una persona pròxima i coneguda. Des de la televisió documental, Beard ha estès la seva influència als mitjans de comunicació tradicionals, però també als digitals i a les xarxes socials, amb una destacada repercussió internacional.

² Sèneca, *Consolazione alla madre Elvia*, xix. <http://www.filosofico.net/consolatioh.htm>

³ La citació original en anglès diu: «You cannot easily fit women into a structure that is already coded as male; you have to change the structure». Prové de l'obra *Women & Power: A Manifesto*, que en català s'ha traduït amb el títol *La veu i el poder de les dones* (Barcelona, Arcàdia, 2017).

⁴ El títol original del llibre és *Pompeii: The Life of a Roman Town* (Profile Books, 2009) i Crítica en va editar la versió castellana el 2014.
<https://www.planetadelibros.com/libro-pompeya/118011>
L'adaptació televisiva es va titular *Pompeii: Life and Death in a Roman Town*.
<https://www.youtube.com/watch?v=WbwQJxfepz0>
A causa de l'èxit que va tenir, l'any 2016 va fer una segona adaptació per a la televisió que es va titular *Pompeii: New Secrets Revealed*.
https://www.youtube.com/watch?v=GB27I_RjHl

Sens dubte, algú es podria demanar quina és l'estranya connexió que porta una prestigiosa catedràtica d'Estudis Clàssics a convertir-se en un referent feminista de la societat digital. Personalment, penso que tot respon a una mateixa causa: la voluntat de Mary Beard d'injectar racionalitat en el que és irracional.

Com ha reconegut ella mateixa, una visita que va fer quan tenia cinc anys al Museu Britànic ja li va permetre entendre que el món era més complicat del que semblava. Alguna cosa no encaixava. La mateixa sensació la va envair quan, arran d'una visita familiar que va fer a Pompeia abans de començar els estudis universitaris, va veure que els textos clàssics llatins que coneixia no casaven amb les evidències arqueològiques.⁵

Aquesta curiositat, aquesta voluntat de saber i comprendre, aquesta capacitat per a injectar racionalitat es va manifestar en ella des del començament. En un vell manual de l'any 1985 escrit juntament amb Michael Crawford —*Rome in the Late Republic*—, ja s'hi manifestava aquest estil, amb el qual, sense allunyar-se de la fidelitat de les dades ni de la crítica envers les fonts, construeix un discurs fresc, addictiu i àgil sobre un dels períodes més interessants i complexos de la història romana: la fi de la República.

Aquesta recerca de la racionalitat la va conduir cap a la divulgació. Perquè per a Beard, només una ciutadania empoderada, coneixedora de la història, podrà, com va dir en el discurs del premi Princesa d'Astúries, «pensar d'una manera històrica» i, així, ser capaç d'actuar en el present. En coherència amb aquests principis, ha estès l'activisme a les xarxes socials per tal de defensar la llibertat d'expressió, els drets de les dones, la ciència, el coneixement i la racionalitat.

Beard no s'arronsa i ha estat de les primeres dones a treure a la llum pública, sense dubtar-ho, la «dimensió desagradable i misògina de les xarxes socials». Com reconeix ella mateixa, davant d'aquest ciberassetjament «podria haver triat ignorar-lo, però vaig decidir no fer-ho. Durant segles les dones hem hagut de suportar aquest tipus de coses, tot confiant que si callem s'esvairan. Això no funciona. A més, soc de la mena d'acadèmiques que, quan ens diuen alguna cosa amb la qual no estem d'acord, la nostra reacció automàtica és respondre».

Que l'estratègia del silenci i la submissió no és la correcta ja fa temps que ho sabem. Com a mínim, com destaca la mateixa Beard, des de l'*Odissea*, quan Telèmac fa callar la seva mare, Penèlope. Potser ja n'hi ha prou, de misogínia, potser ja n'hi ha prou, d'irracionalitat.

I tornem novament al compromís amb la racionalitat. Un compromís bastit des de l'acadèmia i el coneixement, estès en forma de divulgació de qualitat a la ciutadania i confirmat en una actitud de civilitat crítica en els mitjans

⁵ Stuart Jeffries, «The Saturday Interview: Professor Mary Beard», *The Guardian*, 21 d'abril de 2012. https://www.theguardian.com/books/2012/apr/21/professor-mary-beard-saturday-interview?fbclid=IwAR1Kyep7XsXxwg7bNv30XcISt7Bn6rmVn9XLZTtdg-QsgKCkeek_YFchUHU

Pastora Martínez
Samper, vicerectora de
Globalització i Cooperació
de la UOC, realitza la
laudatio de la doctora
Mary Beard

de comunicació tradicionals i digitals. Evidentment, aquesta trajectòria no està exempta de dubtes, de controvèrsies i de revisions; és més, aquests elements són imprescindibles. El coneixement —com els principis i les persones—, és necessari revisar-lo i construir-lo constantment. En moments de crisi de legitimitat —de l'acadèmica, de la democràcia, de la política, dels valors—, cal ser valents per a dubtar de tot, excepte de la voluntat de racionalitat.

Ningú no ha dit que hagi de ser fàcil. Per sort, si durant la Il·lustració es va poder dir que el coneixement avançava enfilant-se a collibè dels gegants que els havien precedit, avui nosaltres hi podem sumar una geganta. Ho escrivia Rebecca Mead en un article a *The New Yorker*: Mary Beard «és un model per seguir per a les dones de totes les edats que vulguin una vida intel·lectualment satisfactòria».⁶

Moltes gràcies.

⁶ Rebecca Mead, «The Troll Slayer. A Cambridge classicist takes on her sexist detractors», *The New Yorker*, 25 d'agost de 2014.
<https://www.newyorker.com/magazine/2014/09/01/troll-slayer>

05

Pere Fabra, secretari general, fa lectura de l'acord del Consell de Govern d'investidura de la Dra. Mary Beard com a doctora *honoris causa*

06

Acte solemne d'investidura de la Dra. Mary Beard com a doctora *honoris causa*. Josep A. Planell, rector de la UOC, fa el lliurament del títol de doctora *honoris causa* i de la Medalla de la Universitat

07

Interpretació de la peça musical “Space Oddity”, de David Bowie, per Rita Payés i Elisabeth Roma

**Discurs de la nova doctora *honoris causa*,
Dra. Mary Beard**

[Veure vídeo de l'acte d'investidura](#)

[Veure currículum vitae de Mary Beard](#)

Discurs del rector de la UOC, Josep A. Planell

Alcaldessa, Dra. Beard, Dra. Martínez Samper, president del Patronat de la Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya, autoritats civils i acadèmiques, senyores i senyors,

Per poc que hi reflexionem, la petjada de l'antiga Roma és encara avui omnipresent: des del traçat dels carrers que ens envolten, on encara trobem columnes de l'antic Temple d'August i restes de la muralla del segle IV, fins a aquesta mateixa llengua amb què m'adreço a tots vostès. Sens dubte, es tracta d'un llegat antic, però això no el fa menys present.

La recerca de la nostra nova doctora *honoris causa* s'ha caracteritzat, precisament, per evidenciar la vigència d'aquest passat clàssic i per mostrar-nos com hi podem trobar claus per entendre el món que ens envolta.

Sense determinismes simplistes.

Permetin-me insistir-hi: sense determinismes simplistes. Avui, quan les respostes binàries semblen haver-se imposat en el debat cívic, quan la dinàmica amic-enemic ofega la raó i les raons, quan la immediatesa segresta la reflexió i la pausa, quan qui mana intenta fer-nos jugar amb cartes marcades...

Quan tot això succeeix, el pitjor que podem fer com a humanistes, científics, investigadors, universitaris i acadèmia és sucumbir a l'onada d'irracionalitat, teleologia i simplisme.

Al contrari, la nostra obligació —el nostre mandat— és, més que mai, generar, connectar, difondre i multiplicar el coneixement.

Un coneixement que no ha de quedar entotsolat als campus, sinó que cal posar-lo a disposició, cal acostar-lo a la gent i cal defensar-lo a la plaça pública. Aquesta és la nostra manera de servir la societat, de col·laborar a gestar un futur millor.

Perquè, com la mateixa doctora Beard ha dit en alguna entrevista, el paper dels acadèmics, sigui quina sigui la seva disciplina, no és simplificar els problemes, sinó explicar-ne la complexitat.¹

I això passa, necessàriament, per qüestionar el que ens ve donat, per cercar les incoherències, per trobar les explicacions més plausibles i per fer arribar el nostre treball a la societat. Fer allò que fa la nostra nova doctora. Adaptant el discurs al format i l'audiència, però no les conviccions.

Perquè, sigui a les aules, als articles, als llibres, als documentals, als mitjans de comunicació, a les xarxes o davant del senyor Boris Johnson,² la coherència i el compromís són igualment necessaris.

En aquest sentit, la concessió d'un doctorat *honoris causa* permet crear una genealogia en què, tot vinculant personalitats externes, la institució fixa quin és el seu horitzó referencial, quines són les trajectòries exemplars amb les quals la Universitat s'identifica i es projecta.

La doctora Beard s'incorpora avui a aquest quadre d'honor, com a esperó i model dels que formem la UOC. I com ha destacat abans la vicerectora Martínez Samper, ho fa en una vessant triple: per la trajectòria acadèmica i científica, pel compromís amb la divulgació i el coneixement i per la implicació en el debat públic, singularment en defensa dels drets de les dones.

Respecte d'aquest darrer aspecte, malgrat que ja siguin llunyans aquells temps en què la doctora Beard era l'única dona professora de «classics» a Cambridge, ens queda molt camí per fer. Qualsevol pla de futur passa avui necessàriament pel feminisme. Ho veiem a l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible, en què l'objectiu número cinc es dedica expressament a la igualtat de gènere, però en què aquesta inquietud ressona en tots disset objectius.

¹ Zoe Williams, «Mary Beard: “The role of the academic is to make everything less simple”», *The Guardian*, 23 d'abril de 2016.

<https://www.theguardian.com/books/2016/apr/23/mary-beard-the-role-of-the-academic-is-to-make-everything-less-simple>

La frase exacta és: «What is the role of an academic, no matter what they're teaching, within political debate? It has to be that they make issues more complicated. The role of the academic is to make everything less simple».

² «Greece vs. Rome», debat entre Boris Johnson i Mary Beard, 19 de novembre de 2015.

<https://www.youtube.com/watch?v=2k448JqQyJ8>

Perquè, com recordava recentment la primera ministra islandesa Katrín Jakobsdóttir, si tot està vinculat, encara ho estan més les amenaces. En paraules seves, «els drets humans, la justícia social i la igualtat de gènere estan intrínsecament connectats amb» la lluita contra el canvi climàtic, perquè el canvi climàtic «afecta més els pobres que els rics, els desfavorits més que els privilegiats, i les dones de manera diferent que els homes».³

Diguem-ho de manera diferent: res no ens ha de ser aliè si realment volem garantir el benestar i la cohesió de la nostra ciutadania. Res no ha de ser aliè a la innovació, des de l'educació i la formació fins a la recerca, des del canvi climàtic i els drets humans fins a l'equitat. És en aquest compromís on trobem la doctora Beard, és en aquesta línia de pensament on volem treballar, com a UOC i des de la UOC, els propers anys.

Moltes gràcies.

³ Katrín Jakobsdóttir, «El gel se'n va», *Ara*, 26 d'agost de 2019; originalment, publicat en anglès a *The New York Times*.

https://www.ara.cat/opinio/katrin-jakobsdottir-gel-sen-va-glacera_0_2295970475.html

Barcelona
Bogotà
Ciutat de Mèxic
Madrid
Palma
Sevilla
València

Seu central
Av. del Tibidabo, 39-43
08035 Barcelona
(+34) 932 532 300

Totes les seus a
[**seus.uoc.edu**](https://seus.uoc.edu)

uoc.edu

 @UOCuniversitat
 @UOCrespon
 UOC
 UOC.universitat